

Képzőművészeti Szemle

Március havi beszámolómat a **Műcsarnokban** rendezett, a Magyar Képzőművészet Úttörőinek és az összes művészcsoportok tagjainak válogatott műveiből összeállított (1850—1932) kiállítással kezdjük. A bemutatott művészi anyag két részből áll. Három termet kaptak a már nem élők, a főbbi helyiséget a ma művészei foglalták le.

A régiek preludeumot képeznek. Ném a leghíresebb és ismert alkotásokat látjuk ebben a virágoskertben, hanem a gyűjtőknél levő, jellemző s csak végső esetben — ha a teljesség úgy kívánta — a Múzeum tulajdonát képező munkáit hordták egybe a múlt század nagyjainak. Így, amihez ritkán van alkalmunk s ez a pikantériája ennek a bokrétának, a nyilvánosság elől elrejtett és féltve őrzött ismeretlen szépségekben gyönyörködhattunk. Az első terem első képe mindjárt nagy meglepetés. *Borsos József* munkáit nem eléggé méltányolják, pedig a kiállított képei adatait véleményünk revidiálását követelik. Lebilincselően tüzes színezése, megoldott tónusa, technikai virtuozitása, finomsága, belső tartalma révén minden figyelmet megérdemel. „Zum Sehen geboren, zum Schauen bestellt“ — írja Goethe, amikor eszményi naturalizmusának kifejezést ad. Ez az ideális naturalizmus élhetett a mi *idősb Markó Károlyunkban*; szebbnél-szebb idillikus képei ezt bizonyítják. Festményeit gondosan válogatták össze s kétségtelenül igazolják, hogy Markó, korának legnagyobb tájképfestője volt. A táblabíró világ harmadik nagy festője, *Barabás Miklós* közismert. Itt, ezen a retrospektív kiállításon gyengébb munkáival szerepel. Munkácsy Mihály-nak s a vele sokban ellentétes *Székely Bertalannak* kisebb dolgait állították ki, örömkre, mert mindkettőjük szellemiségét, nagy tudását vázlatos képek jobban kifejezik mint úgynevezett „befejezett kompozíciók“. *Paál László* paysage intime, a barbizoni iskola legkiválóbb festője, döbbenetesen szép képekkel szerepel. A magyar pictura kimagasló egyéniségének, *Ferenczy Károlynak*, festői költészete rejtett remekeit ismerhetjük meg ezen a bemutatón. A Művész lánya c. képe rembrandti szépségeket sugároz. *Rippl-Rónai Józsefet*, *Szinyei-Merse Pált* s a többi lánglelkű képzőművészeti nagyságot nem akarjuk újra felfedezni, azonban rá kell mutatnunk arra, hogy *Benczur Gyula* szánalmat kelt — a magyar nagyságok mellett — itt kiállított képeivel.

Az élők újra két csoportra oszlanak: modernekre és konzervatívokra. Milyen csendesek, milyen hangtalanok az utóbbiak. Szinte kár volt hivatkozni a régiekre, akik koruk izlését és művészi hitét hirdetik, mert ime itt vannak és szemmelláthatólag tiltakoznak az epigonok obligát faldíszei ellen. A negyedik, ötödik és hatodik teremről nincs mit beszélnünk. Akad közöttük talán egy-két kép, de bizony nehéz kibányászni. Csak annyit: „lehet még így festeni 1932-ben?“

Karlovszky nem szerepel, de helyettese itt van *Moldován* személyében, aki jól kiretusálta kiállított portréját. *Glatz Oszkár* örökösen egyforma, „pontosan kidolgozott“ képeivel eléggé ismert. *Márton Ferenc* Erdőirtás Csíksországban c. vászna monumentalitásával, erejével, sok és nagy ígéret volt 1913-ban. *Wagner Géza* Egyetemi temploma nehezen felismerhető. Házai tántorognak. *Benkhárd Ágoston* festészetét itt kiállított képe nem fejezi ki, mi sokkal jobbakat is láttunk már tőle. *Mihalovits Miklós*, *Czencz János* és *Szántó Mária* vásznai nem a mi izlésünk.

A másik oldal művészei sem úgy szerepelnek, mint ahogy elvártuk volna, bár kétségtelenül igaz, hogy a modern művészek főbbet nyújtanak. *Kernstock Károly* Lovasok a víz partján c. olajfestménye nagyon zsúfolt, csak részleteiben szép. Feszültsége nem barokkos kompozíció, hanem valami modern idegesség folytán jön létre. Monoton tónusú, raffinált csendéletet állított ki *Fenyő A. Endre. Rozgonyi Lászlóval*, ezzel a fiatal, tehetséges modern festővel ritkán találkozunk kiállításokon. Hellas c. temperája ünnepeles, kompozíciója tiszta, amelyet hatásosan, színnel támaszt alá. Kis festménye a terem egyik legjobb képe. *Barcsay Jenő* ritmikus házcsoportot ábrázoló vászna, a maga egyszerűségében, kellemes benyomást tesz. *D. Róna Emmi*, Molnár C. Pál hatása alatt áll. Intim *Egry József* tájképe. Kalligráfiája oly szép líra, hogy köszönet jár érte. Egyházművészetünk kiváló kultiválója *Molnár C. Pál* trecentos képe, a Menekülés Egyiptomba, kedvességgel, bájjal és áhítattal készült. *Istókovits Kálmán* Foglyok c. temperája olyan mint egy fojtott, izgalmas novella. Csupa feszültség *Aba Novák Vilmos* Szüreti menete; sötét színezése drámai. *Patkó Károly* Sanvitói halászkoc c. temperája ütemes, kompozíciója nemes. *Heintz Henrik* választékos tónusa révén válik ki a tömegből. Heroikus tájkot fest *Medveczky Jenő*, biztos kézzel, mély érzéssel. *Udvary Pál* szép képén, az Ikreken a forma és az anyag gátolja a szabad kifejezést. *Frank Frigyes* képe típusa annak a fajtának, ahol a modernizmus kaptafa. *Bernáth Aurél* a magyar művészet nagy self made manje, muzsikával telített szibillikus arcképet állított ki. Ez és *Szönyi István* monumentális, pálás, szfumátos Átkelés a Dunán c. vászna a kiállítás legszebb festményei.

A képrők mindkét csoportjából még ki kell emelnünk *Balló Edét*, *Csók Istvánt*, *Vaszari Jánost*, *Nagy Sándort*, *Kosztá Józsefet*, *Feszty Masát*, *Náray Aurélt* és *Cselényi Walleshausen Zsigmondot*.

A festészet édes testvére, a plasztika képviselői közül a legnagyobb itt *Strobl Zsigmond*, akinek minden alkotása realizmusa mellett is hirdeti kifejező, plasztikai és költői erejét. *Damkó József*, a terrakotta nagy mestere tanulmányfeje mélyes emberismeretéről tesz bizonyosságot. *Kisfaludy Strobl Zsigmond* érvényre juttatja az anyag szépségét. *Szentgyörgyi István* nagy bronz férfiaktja a Hildebrand követőt mutatja be. *Pátzay Pál* kis bronz a legpompásabb plasztikai élmény. *Sidló Ferenc* gipsze kifejezi azt, hogy br... de erős vagyok, br... de plasztikus vagyok. *Erdey Dezső* Vízhordó fiú-ját, amelyet újra kiállított, már máskor is megdicsértük. *Zala György* minden puffogatás mellett erőtlén. Portréja agyagot mutató bronz. Ha mérleget készítünk, ezen a kiállításon egy-két szobrot leszámítva nagyok a passzívaink.

Meg kell említenünk, hogy ezt a kényes kiállítást *Petrovics Elek*, a Képzőművészeti Múzeum főigazgatója rendezte, oly magasrendű ízléssel s az igényeket megértően, hogy a közönség és a művészek meglegedését egyaránt teljes mértékben kielégítette.